

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการติดตามการใช้หลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ซึ่งมีข้อสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการใช้หลักสูตร

5.1.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร

5.1.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะทำให้การใช้หลักสูตรมี ประสิทธิภาพ

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเลย ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2539 จำนวน 96 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 7,302 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณ ของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 69 คน ครูผู้สอนจำนวน 230 คน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 380 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 679 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) แบบสอบถาม (Rating Scale) มี 5 ระดับ และจัดอันดับความสำคัญของลำดับแบบ Q-Sort ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้พัฒนาปรับปรุงแก้ไข โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนอย่างสมบูรณ์ นำไปทดลองใช้ที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน 30 คน นักเรียน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ผลการทดลองเป็นดังนี้ ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.852 ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.794

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปมอบให้กับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างแล้วรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ไปรับคืนตามเวลาที่นัดหมาย ซึ่งได้ส่งข้อมูลไป จำนวน 679 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 668 ชุด จำแนกเป็น ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร และครูผู้สอน ได้รับคืน จำนวน 295 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.32 ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้รับคืน จำนวน 343 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.15

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบ SPSS/PC⁺ สำหรับข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเสนอเป็นความเรียง

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยภาพรวมผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 59.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.50 วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 92.90 และมีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 76.40 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ศึกษา

เอกสารหลักสูตรด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 88.10 และการประชุมอบรมสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จัดให้ คิดเป็นร้อยละ 77.30

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 41.80 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.60 มีอายุ 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.70

5.3.2 สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตร

1) สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตร ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลยโดยภาพรวม ส่วนใหญ่โรงเรียนได้ปฏิบัติตามหลักสูตรทุกด้าน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีผลการปฏิบัติอยู่ในด้านสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งแต่ละด้านแยกเป็น ดังนี้

(1) ด้านบริหารและบริการหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อสังเกตว่าที่ปฏิบัติได้น้อย 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ การเชิญวิทยากรภายนอกมาสอนตามแผนการเรียนที่กำหนด ประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชนและผู้ปกครองให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและเห็นประโยชน์ของการแนะแนว

(2) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อสังเกตว่าที่ปฏิบัติได้น้อย 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นโดยคณะกรรมการ โรงเรียนเปิดสอนวิชาเลือกหลากหลายเพื่อสนองความต้องการความถนัดของผู้เรียนและท้องถิ่น และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดแผนการเรียน

(3) ด้านสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อสังเกตว่าที่ปฏิบัติได้น้อย 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ หน่วยงานในระดับต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือและส่งเสริมการใช้หลักสูตร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอได้มีการนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนอื่นที่เป็นแม่แบบอย่างเต็มที่

2) สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตร ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นในการปฏิบัติน้อย ในด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งแยกความคิดเห็นเป็นรายด้าน ดังนี้

(1) ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีข้อสังเกตว่าความคิดเห็นด้วยในระดับน้อย 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ นักเรียนได้ทดสอบก่อนทำการสอน นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ในประเด็นปัญหา และนักเรียนมีทางเลือกหลากหลายในการแก้ปัญหา

(2) ด้านการวิจัยและการประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม นักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อสังเกตว่า ความคิดเห็นด้วยในระดับน้อย ได้แก่ นักเรียนได้มีการประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา รองลงมา ได้แก่ นักเรียนได้สรุปผลการทำงานเป็นระยะๆ และได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ

5.3.3 สภาพปัญหาการใช้หลักสูตร

1) โดยภาพรวมโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเลย มีปัญหาการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านงบประมาณ รองลงมาคือ ด้านบุคลากรซึ่งแยกความคิดเห็นเป็นรายด้านดังนี้

(1) ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาที่พบมาก ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอกับความต้องการ รองลงมา ได้แก่ ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้ความช่วยเหลือ

(2) ด้านงบประมาณ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ งบประมาณที่จัดสรรให้ล่าช้า รองลงมาได้แก่งบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

(3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ ขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ ขาดการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์

(4) ด้านการจัดการ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ ขาดการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง รองลงมาได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรมีแนวทางการดำเนินการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

- 1) จัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้และทักษะในการสอนเฉพาะด้าน อยู่เสมอ
- 2) จัดเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน
- 3) ประชาสัมพันธ์งาน โดยการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ชุมชนเห็นความสำคัญ
- 4) พิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
- 5) ให้ครูมีความเข้าใจในการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ขั้น
- 6) โรงเรียนมีการประชุมสัมมนาว่าด้วยระเบียบการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติจริง
- 7) ให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนตามแนวทางการดำเนินการใช้หลักสูตร
- 8) ให้มีการประชุมเพื่อสรุปปัญหาและกำหนดวิสัยพัฒนาการใช้หลักสูตรระหว่างบุคลากรระดับจังหวัด อำเภอ และ โรงเรียน
- 9) ให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบของแต่ละปีการศึกษา เพื่อนำมาเป็นข้อสอบมาตรฐาน
- 10) ให้ผู้บริหารระดับจังหวัด อำเภอมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม นิเทศการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
- 11) เปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ
- 12) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนการสอน
- 13) จัดสรรบุคลากรไว้เพื่อการผลิตสื่อและการเรียนการสอนโดยเฉพาะ
- 14) จัดให้ไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโรงเรียนอื่น ๆ

ความคิดเห็นอื่นๆ ที่ได้จากการถามปลายเปิด พอสรุปได้คือ มีคู่มือการสอน อบรมครูผู้สอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 ลดงานธุรการ มีห้องปฏิบัติการ จัดสวัสดิการงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ครูควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรแล้วใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการสอนทุกครั้งควร

อบรมครูและศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้ เรื่องการสอนที่เน้นกระบวนการ ควรได้รับความช่วยเหลือ ด้านวัดและประเมินผล และด้านวิชาการจากโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา และควรให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจนเพิ่มขึ้น

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

จากการติดตามการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเลย ในปีการศึกษา 2539 ทำให้ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการใช้หลักสูตร ของโรงเรียน จากความคิดเห็นของบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ดังการอภิปรายผลต่อไปนี้

5.4.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายและใกล้เคียงกับเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ซึ่งจะเห็นได้ว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย มีครูผู้สอนที่ทำหน้าที่อยู่ระหว่างชั้นชั้นแอ่งต่อการทำงาน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในหน้าที่มากพอสมควร และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากการวิจัยที่พบว่า ครูผู้สอนศึกษาเอกสารหลักสูตรด้วยตนเอง รวมทั้งได้รับความสนใจจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเป็นกรณีพิเศษ

สำหรับนักเรียนในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเพศหญิง โดยมีอายุ 14 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาของโรงเรียนมีอายุอยู่ในเกณฑ์การจบการศึกษา ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าชั้นเรียน จึงได้ผลผลิตทางการศึกษาตามเป้าหมายอย่างแท้จริง

5.4.2 สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตร

1) จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย โดยภาพรวมโรงเรียนมีการปฏิบัติการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลางซึ่งขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ สุวรรณ ศาสนะ (2534) ที่พบว่า โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนยังเห็นความสำคัญในการดำเนินการใช้หลักสูตรน้อย และจากการวิจัยพบว่า ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรมีการปฏิบัติ น้อยที่สุดจึงเห็นควรให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรได้มีการนิเทศติดตามผลให้ความช่วยเหลือมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินการใช้หลักสูตร มีประสิทธิภาพต่อไป

(1) ด้านบริหารและบริหารหลักสูตร

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมทั้งรายเรื่องทุกข้อและภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ ปานกลาง สิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติได้มากที่สุด ได้แก่ การจัดการเรียนสอดคล้องเหมาะสม จัดครูเข้าสอนได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลและได้จัดประชุมชี้แจง ครู-อาจารย์ เพื่อวางแผนการใช้หลักสูตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้เห็นความเห็นความสำคัญของการใช้หลักสูตร โดยการจัดประชุมชี้แจงวางแผนการใช้หลักสูตร เพื่อส่งผลดีต่อครูผู้สอนที่จะความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามความต้องการของหลักสูตรและไปสอดคล้องกับแนวความคิดของ ชำรง บัวศรี (2504) และ สมิตร์ คุณากร (2523) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาจะได้ประโยชน์มากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับหลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษาหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การที่โรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารและบริการหลักสูตร ที่ประกอบด้วยการเตรียมบุคลากร การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การจัดเอกสารหลักสูตรและสื่อการสอนทุกชนิด ตลอดจน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่ผู้ใช้หลักสูตร จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและดำเนินการเป็นอันดับแรก ซึ่งการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกัน สุวรรณ ศำสนะ (2534) ที่พบว่า มีการชี้แจงบุคลากรภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แต่ขัดแย้งกับการวิจัยของพนพิศ ทะคง (2523) ที่พบว่าโรงเรียนจัดการเรียนไม่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง

สิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติได้น้อยและควรดำเนินการเป็นพิเศษได้แก่ การเชิญวิทยากรภายนอก มาสอบถามแผนการเรียนที่กำหนดและประชาสัมพันธ์ไปยังชุมชนและผู้ปกครองให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับทางโรงเรียน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน ความพร้อมของอาคารสถานที่ความพร้อมของบุคลากรและอุปกรณ์การเรียนการสอน ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ ศำสนะ (2534) ที่พบว่า โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชนและผู้ปกครองให้มากขึ้น

(2) ด้านการดำเนินการเรียนการสอน

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งที่ทางโรงเรียนปฏิบัติได้มากที่สุด ได้แก่ แจ้งวิธีการประเมินผลการเรียนแก่นักเรียน และโรงเรียนได้จัดทะเบียนหลักฐานและเอกสารต่างๆ อย่างถูกต้องและเป็นระเบียบซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของประวิทย์ มาลีประเสริฐ (2536) ที่พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจระเบียบการประเมินผลการเรียน สำหรับสิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติได้น้อยและควรดำเนินการเป็นพิเศษ ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น โดยคณะกรรมการ โรงเรียนเปิดสอนวิชาเลือกหลากหลายเพื่อสนองความต้องการความถนัดของผู้เรียนและท้องถิ่นซึ่งการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ (2534) และประสพ โพธิ์สม (2535) ที่พบว่า โรงเรียนยังไม่สามารถจัดวิชาเลือกตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และ ประวิทย์ มาลีประเสริฐ (2536) ที่พบว่า โรงเรียนไม่สร้างหลักสูตรสนองต่อความสนใจและความถนัดของนักเรียนและความต้องการของท้องถิ่น แต่ขัดแย้งการวิจัยของ สุวรรณ ศาสนะ (2534) ที่พบว่า โรงเรียนจัดให้มีวิชาเลือกหลากหลาย

ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการประเมินผลการเรียนแก่นักเรียนมากที่สุด ด้วยสาเหตุว่าโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่เปิดทำการสอนใหม่สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอน ครูควรมีความเข้าใจและมีการปฏิบัติในด้านนี้มากพอสมควร ขณะเดียวกันครูควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ซึ่ง สัจจิต อุทรานันท์ (2537) กล่าวว่า เนื่องจากหลักสูตรที่ยกร่างขึ้นมาเพื่อใช้กับบุคลากรโดยส่วนรวมในพื้นที่กว้างขวางนั้น มักจะไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งทางโรงเรียนควรเห็นด้วย กิจกรรมการสอนที่เป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของผู้สร้างหลักสูตรมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการสอนของครูขณะเดียวกับการสอนของครูต้องยึดถือหรือฟังหลักสูตรไปด้วยจึงจะถูกทิศทางและคู่กันไป

(3) ด้านสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินการใช้หลักของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดเลย ด้านสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรโรงเรียนปฏิบัติได้น้อยที่สุดซึ่ง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติได้มากที่สุดคือ เผยแพร่และแจ้งข่าวทางวิชาการให้ทราบอยู่เสมอ แต่สิ่งที่ควรเอาใจใส่มาก

เป็นพิเศษ ได้แก่ หน่วยงานในระดับต่างๆ ควรเข้ามาช่วยเหลือและส่งเสริมการใช้หลักสูตรและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรมีการนิเทศติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของพงศ์นิศ ทะคง (2523) ทวี บรรจง (2534) และประวิทย์ มาลีประเสริฐ (2536) ที่พบว่า ขาดการนิเทศภายในเกี่ยวกับการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นน้อยควร ได้รับการเอาใจใส่จากหน่วยเหนือเป็นกรณีพิเศษ ดังเช่นสรุปผลการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538) ที่พบว่า หน่วยงานในส่วนกลาง ควรสั่งการอย่างเป็นทางการไปยังหน่วยงานในสังกัด เพื่อเอื้ออำนวยให้มีการประสานงานและช่วยเหลือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีรูปแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) สภาพการใช้หลักสูตรตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับสิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติได้มากที่สุดตามความคิดเห็นของนักเรียน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนแต่ควรได้รับเอาใจใส่เป็นพิเศษ ได้แก่ ด้านการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งสามารถแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

(1) ด้านการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสิ่งที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ครูได้อธิบายให้นักเรียนทราบถึงสัดส่วนคะแนนก่อนทำการสอน และนักเรียนได้รับความเอาใจใส่อย่างทั่วถึง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครูได้เห็นความสำคัญต่อการเรียนการสอนและการที่โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามีจำนวนนักเรียนน้อย คือเกณฑ์การเปิดชั้นเรียนไม่ให้เกิน 1 ห้องเรียน จึงสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง แต่สิ่งที่โรงเรียนควรเอาใจใส่เป็นพิเศษได้แก่ นักเรียนควรได้รับการทดสอบก่อนสอน และนักเรียนได้คิดวิเคราะห์ วิวิจารณ์ประเด็นปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญาค คำมูลศรี (2537) ที่พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยในเรื่องการให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ประเด็นปัญหา

(2) ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนเข้าใจเกณฑ์และวิธีการประเมินผลในรายวิชาต่างๆ แต่สิ่งที่โรงเรียนควรแก้ไขเป็นการด่วน ได้แก่ นักเรียนได้มีการประเมินผลทางเลือกในการแก้ปัญหาและนักเรียนได้สรุปผลการทำงานเป็นระยะๆ และได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญนาค คำมูลศรี (2537) ที่พบว่า การให้นักเรียน กำหนดลำดับชั้นในการแก้ปัญหา นักเรียนได้สรุปผลการทำงานเป็นระยะ ๆ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านการวัดและประเมินผลเป็นที่น่าพอใจ อาจจะเนื่องจากงานด้านการวัดผลและประเมินผลมีระเบียบให้ปฏิบัติโดยเคร่งครัด และได้รับการอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนทุกปีการศึกษา แต่สิ่งหนึ่งที่ทางโรงเรียนควรได้รับความรู้เป็นกรณีพิเศษ คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ 9 ขั้น ควรได้จัดให้มีการทำความเข้าใจแก่ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาให้มาก เพราะเป็นเรื่องสำคัญเพื่อช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการประเมินผลที่จะส่งผลต่อนักเรียนในด้านการประเมินผลทางเลือกในการแก้ปัญหา และนักเรียนได้สรุปผลการทำงานเป็นระยะๆ และเสนอแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรรณ ศาสนะ (2534) ที่เสนอแนะไว้ว่าควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

5.4.3 สภาพปัญหาการใช้หลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะความไม่พร้อมของปัจจัยต่างๆ ในการดำเนินงาน แต่ที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวาลย์ เปลี่ยนช้า (2537) ที่พบว่า บุคลากรไม่เพียงพอ และงบประมาณไม่เพียงพอ และสามารถแยกประเด็นปัญหาเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านบุคลากร

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านบุคลากรโรงเรียนมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลางปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขด่วน ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอกับความต้องการ และขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสืบเนื่องมาจากปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสพ โพธิ์สม (2535) ที่พบว่า ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้

ได้แก่ บุคลากรไม่เพียงพอ ครูมีภาระการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2) ด้านงบประมาณ

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณโรงเรียนมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนต้องแบ่งใช้งบประมาณในส่วนของเงินอุดหนุนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาและเงินส่วนอื่น ๆ แล้วแต่ความพร้อมของโรงเรียนที่พอจะจัดสรรได้ทำให้ไม่สะดวกและอาจจะพบกระเทือนต่องานหลักอื่นๆ เช่น การดำเนินการเรียนการสอน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การแจ้งงบประมาณที่จัดสรรได้ล่าช้า และงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประวิทย์ มาลีประเสริฐ (2536) และสมศักดิ์ วัชรเสถียร (2538) ที่พบว่า ขาดงบประมาณในการส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม และความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณและไม่เพียงพอ

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์มีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับปานกลางส่วนสิ่งที่พบว่ามีปัญหามากที่สุดได้แก่ ขาดการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ อาจสืบเนื่องจากมีปัญหาด้านงบประมาณนั่นเอง รองลงมาคือขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรมวิชาการ (2532) ที่พบว่า โรงเรียนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนยังไม่ครบถ้วนและไม่เพียงพอ และผลการวิจัยของ สุวรรณ ศาสนะ (2534) ทวี บรรจง (2534) ประสพ โพธิ์สม (2535) ประวิทย์ มาลีประเสริฐ (2536) ชัชวาลย์ เปลี่ยนขำ (2537) และสมศักดิ์ วัชรเสถียร (2538) ที่พบว่าโรงเรียนมีปัญหาในระดับมากเกี่ยวกับการจัดเอกสารหลักสูตรให้มีความเพียงพอและทันเวลาใช้

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย โรงเรียนควรได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ การขาดแคลนดังกล่าว มีผลทำให้นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุมิตร คุณากร (2523) ที่ว่า การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนต่าง ๆ ต้องให้มีพร้อมประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครู ตามที่หลักสูตรกำหนด

4) ด้านการจัดการ

ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง ยกเว้นที่พบปัญหายู่งยากในระดับน้อย ได้แก่ ขาดการสนับสนุนให้กำลังใจจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลยเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และมีความเข้าใจรวมทั้งเห็นความสำคัญในการปฏิบัติงาน แต่ปัญหาที่พบที่ควรได้รับการแก้ไข ได้แก่ ขาดการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของ พงนิศ ทะคง (2523) กรมวิชาการ (2532) ทวี บรรจง (2534) ประวิทย์ มาลีประเสริฐ (2536) สมศักดิ์ วัชรเสถียร (2538) และยูเนสโก (UNESCO, 1978) ที่พบว่า ขาดการนิเทศภายในเกี่ยวกับการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการให้คำปรึกษา และนิเทศแต่ละวิชา รวมทั้งขาดการติดตามผลการใช้หลักสูตรของครู

5.4.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ทำให้การดำเนินการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นว่า แนวทางที่จะทำให้การดำเนินการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญ 3 อันดับแรกได้แก่ จัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้และทักษะในการสอนเฉพาะด้านเสมอ รองลงมา ได้แก่ จัดเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน และประชาสัมพันธ์งานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ชุมชนเห็นความสำคัญ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ในการดำเนินการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพนั้น โรงเรียนควรให้ความสำคัญในตัวบุคลากรก่อนเป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นการอบรมให้ความรู้ การจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอหรือการขอความช่วยเหลือจากบุคลากรที่ขาดแคลน สิ่งที่รองลงมา ได้แก่ การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ และที่สำคัญไม่น้อยไปกว่า 2 ลำดับ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์งานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่ทำการสอนใหม่ ควรให้ชุมชนและผู้ปกครองให้ความสำคัญและช่วยเหลือร่วมกันแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อส่งผลต่อการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นน้อย 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ การจัดให้ไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนจากโรงเรียนอื่น ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนและการเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นให้ความช่วยเหลือ

อย่างสม่ำเสมอ แต่ทางโรงเรียนควรให้ความสำคัญ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้การใช้หลักสูตรดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ อบรมครูและศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้มากขึ้นควรอบรมครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ควรได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสามัญ และให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจนเพิ่มขึ้น ซึ่งความสำคัญดังกล่าว ทางโรงเรียนควรได้รับการเอาใจใส่เพิ่มขึ้นจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1) ควรมีการจัดสรรงบประมาณ มีการจัดเตรียมบุคลากร เอกสารหลักสูตร และตำราเรียนรวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่โรงเรียนที่จะเปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีความพร้อมก่อนที่เปิดดำเนินการ ถ้ายังไม่สามารถเตรียมความพร้อมในเรื่องดังกล่าวได้ ควรจะมีการชะลอการเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ก่อน จนกว่าจะมีความพร้อมอย่างจริงจัง

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการศึกษาจังหวัดและอำเภอ

1) ควรมีการจัดเตรียมเอกสารหลักสูตร หนังสือแบบเรียนไว้ให้โรงเรียนก่อนที่จะเปิดภาคเรียนเพื่อให้ครูได้ศึกษาเตรียมตัวล่วงหน้า

2) ควรจัดฝึกอบรมบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดทำอุปกรณ์การเรียนการสอนการวัดผลและการประเมินผล โดยเฉพาะครูผู้สอน ทั้งในส่วนที่ดำเนินการแล้วและกำลังจะเปิดสอนในปีต่อไป

3) สำนักงานการศึกษาจังหวัด และ สำนักงานการศึกษาอำเภอ ควรสนับสนุนการนิเทศการเรียนการสอนอย่างจริงจังและต่อเนื่องอย่างทั่วถึง รวมทั้งการแสวงหาแนวทางความร่วมมือ และการสนับสนุนอย่างจริงจัง จากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

5.5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน ควรศึกษาแนวทางการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยขอความสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่อยู่ในละแวกใกล้เคียง
- 2) โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครองให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ชุมชนและผู้ปกครองให้การสนับสนุนแก่ทางโรงเรียน
- 3) ควรมีการนิเทศภายในอย่างมีระบบ เพื่อให้การเรียนการสอนที่เน้นการกระบวนการสร้างเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการใช้หลักสูตร โดยแยกศึกษาในแต่ละกลุ่มวิชา
- 2) ควรศึกษาการติดตามนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- 3) ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะการรณรงค์เพื่อเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา
- 4) ควรศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียน ต่อการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา